

Dlaczego obiektywizm jest zgodny z ateizmem bardziej niż z agnostycyzmem

Autor tekstu: **Damian Moskovitz**

Tłumaczenie: **Przemysław Zonik**

Obiektywizm to filozofia stworzona przez Ayn Rand, powieściopisarkę, scenarzystkę i filozof. Filozofia obiektywizmu odrzuca jako nieracjonalne istnienie istot nadprzyrodzonych w tym Boga. Za źródło poznania uznaje rozum i logikę. Głosi antropocentryzm i ateizm. Zgodnie z zasadami obiektywizmu każdy człowiek powinien kierować się własnym interesem (egoizmem). Ayn Rand głosiła tezy obiektywizmu w swych powieściach „Atlas Zbuntowany” (najpopularniejsza po Biblii książka w USA), „Źródło”, antyutopii „Hymn” oraz zbiorach felietonów i esejów „Cnota egoizmu”, „Capitalism — The Unknown Ideal”. Obiektywiści promują państwo minimalne i system kapitalistyczny jako ochraniające i nienaruszające praw ludzi. Przeciwstawiają się wszelkim kompromisom uznając je za zgodę na zło. Obecnie obiektywiści skupieni są w ośrodkach intelektualnych w USA — Instytucie Ayn Rand i The Objectivist Center i The Prodos Institute. Z filozofii obiektywizmu czerpią klasycy liberalni i libertarianie.

Źródło: [Wikipedia](#)

Obiektywizm utrzymuje, że aby zdobyć wiedzę, myślenie człowieka musi iść drogą obiektywnych procesów. Istotą myśli obiektywistycznej jest, po pierwsze, integracja dostrzegalnych danych w zgodzie z logiką, a po drugie, pozostawanie w zgodzie ze wszystkimi faktami i tylko faktami. Innymi słowy, jedyne myśli, które się rozpatruje przy tworzeniu wiedzy o rzeczywistości, to myśli wyprowadzone właśnie z rzeczywistości.

Ludzie formułują ogromną liczbę twierdzeń. Niektóre z nich posiadają niezbitę wsparcie w postaci dowodów — dowód taki jest ostatecznie redukowalny do dostrzegalnych danych (przykład — dobrze znane — „świat jest okrągły” oraz „woda składa się z wodoru i tlenu”). Inne twierdzenia nie posiadają dostatecznego wsparcia dowodów (przykład: „Lee Harvey Oswald zabił Johna F. Kennedy'ego” albo „uderzenie asteroidu było przyczyną wyginięcia dinozaurów”). Jeszcze inne twierdzenia nie posiadają jakichkolwiek dowodów (np. „gremliny są zielone” lub „dusza jest nieśmiertelna”). W wypadkach, gdy brak jest dowodów, ktoś może stwierdzić: „Ja nie wiem, czy to jest prawda”. Jednak twierdzenia, które nie mają absolutnie żadnego wsparcia w postaci dowodów, powinny być odrzucone przez nas całkowicie jako arbitralne aniżeli możliwe do udowodnienia czy wręcz prawdopodobne. Taka jest właśnie podstawa naukowej procedury: każde twierdzenie musi mieć jakieś dowody na swoje poparcie, zanim naukowiec rozważy możliwość testowania tego twierdzenia. Zasadę tę stosuje się również dobrze do dociekań nienaukowych. Twierdzenie, które nie ma jakichkolwiek dowodów na swoją korzyść, nie powinno być odrzucone jako fałszywe — lecz raczej sama myśl o tym, czy tego typu twierdzenie jest prawdziwe czy fałszywe powinna być odrzucona natychmiast, gdyż jest to samo w sobie twierdzenie arbitralne.

Z punktu widzenia generalnego podejścia do wiedzy, agnostycyzm odmawia odrzucenia arbitralnych propozycji. Taka jest także postawa agnostycyzmu w kwestii pytania o istnienie Boga. W agnostycyzmie twierdzenie udowadnia się na podstawie najprostszyc faktów, ale nie odrzuca się go, aż do chwili gdy dowody przeciwko niemu będą wystarczające (innymi słowy, twierdzenie arbitralne nie powinno być odrzucone natychmiast, nawet gdy istnieją dowody zarówno dla poparcia tej tezy, jak i do jej odrzucenia).

Podstawowy problem agnostycyzmu jest taki, że pozwala on arbitralnym twierdzeniom wyznaczać swój poznawczy kontekst. Całkowicie racjonalny człowiek nie szuka dowodów dla poparcia albo obalenia arbitralnych twierdzeń, ponieważ nie ma powodu, aby wierzyć, że są one rzeczywiste.

Agnostycy najczęściej odpowiadają tym, którzy odrzucają arbitralne propozycje w następujący sposób: „Skąd wiesz, że to nie jest prawda?”. Właściwa odpowiedź powinna polegać jednak na wypunktowaniu, że ciężar dowodu spoczywa na tym, kto wyraża zgodę na przyjęcie fantastycznego twierdzenia. Nie przyniesie żadnych korzyści obalenie kolejnych tez, które przyjęte zostały arbitralnie — to strata czasu i marnowanie energii.

Obalenie arbitralnych propozycji jest nie tylko bezużyteczne, lecz najczęściej wręcz

niemożliwe do wykonania. Odkąd ktoś wysuwa arbitralną propozycję, nie potrzebuje żadnych dowodów dla wsparcia swoich tez, gdyż może się powoływać na tak wiele arbitralnych propozycji, aby wesprzeć swoje stanowisko, że nie można wykazać fałszywości jego oryginalnej tezy. Dla ilustracji, wyobraź sobie, że ja powiedziałem, że gremlin jest w twoim pokoju. Jeśli przeszukasz cały pokój i nic nie znajdziesz, ja mogę wyjaśnić to tak, że gremlin biega tak szybko z miejsca na miejsce, że ty nigdy nie zdołasz go dostrzec ani go złapać. Mogę tak skonstruować swoją historię, żeby nie można było wskazać żadnych dowodów, że gremlin istnieje lub nie istnieje.

Pozycja agnostyka w kwestii istnienia Boga polega na ogólnej zgodzie z agnostycyzmem, który utrzymuje, że istnienie Boga jest niemożliwe do udowodnienia lub obalenia. Tak też sądzi większość ludzi — w powszechnym mniemaniu, w sprawie kwestii egzystencji Boga, nie można wykazać jego istnienia bądź nieistnienia z dwóch powodów. Po pierwsze, najczęściej modyfikuje się historię o Bogu *ad hoc* (tak jak ja modyfikowałem moją historię o gremlinie), odwołując się do zapewnień, że żadna obserwacja nie zaprzeczy jego istnieniu, interpretując tezę, że Bóg istnieje, jako nietestowalną. Po drugie, często charakteryzuje się Boga w sposób wewnętrznie sprzeczny, dla przykładu, jako istotę o nieskończonych wymiarach lub taką, która nie jest fizyczna i egzystuje w supernaturalnej rzeczywistości — czy generalnie jako istotę, która istnieje bez jakichkolwiek rzeczywistych charakterystyk lub zupełnie na „zewnątrz rzeczywistości”. Z perspektywy obiektywistycznej są to tendencje teistyczne, by obstawać przy sądzie, który jest sam w sobie sprzeczny, opierając się na realnych danych (np. człowiek jest omylny...), agnostyk stara się udowodnić, że może istnieć istota nieujmowana przez te dane (...z tego wynika", że może/musi istnieć nieomylny Bóg), jednocześnie wykluczając, że za pomocą tych danych można wykazać nieistnienie Boga! Widać tu wyraźnie, że odcięcie się, od rzeczywistości, za pomocą czczej spekulacji prowadzi do bezsensu, który można dowolnie modyfikować.

Ale nawet, jeżeli pojęcie Boga zostało sformułowane w sposób testowalny i koherencyjny, twierdzenie, że Bóg istnieje byłoby nie mniej arbitralne i nie zasługiwałoby na ocenę, gdyż propozycja taka nie została sformułowana na podstawie dowodów (zintegrowanych przez logikę dostrzegalnych danych) — mogła zostać sformowana wyłącznie przez wyobraźnię. I jeżeli ktoś wybiera wiarę w imaginację aniżeli w empirię i logikę, to należy pokreślić, że poświęca tym samym wiedzę na rzecz tejże imaginacji. Teza głosi - Bóg istnieje — ale co się cytuje jako dowód na jej poparcie? W gruncie rzeczy nie ma żadnych dowodów (za wyjątkiem twierdzeń zupełnie dowolnych, jak np. „coś musiało być na początku”), zamiast tego proponuje się nam akceptację istnienia Boga na podstawie wiary. Doktryna wiary nie mówi, że powinniśmy dążyć do udowodnienia arbitralnych założeń, mówi wręcz coś przeciwnego, że powinniśmy akceptować je bez oceny. Wiedza jednak musi być oparta na faktach — wiara, że coś jest prawdą nie czyni tego rzeczywistym [1].

Ktoś może się zastanawiać, dlaczego agnostycyzm jest tak popularny, pomimo że w swoich założeniach jest tak nieobiektywny. Z pewnością niektórzy agnostycy „uczciwie” tkwią w błędzie, uznając wiarę w arbitralne twierdzenia jako niemożliwą do obalenia. Inni celowo unikają faktów, z których wynika, że nie ma powodów wierzyć, że ludzie są kochani i chronieni przez potężną istotę, lub że będą zbawieni po śmierci. Wiara daje poczucie bezpieczeństwa, jest to jednak fałszywe poczucie bezpieczeństwa. Poprzez odmowę akceptowania rzeczywistości, nietraktowanie jej taką jaką ona jest, agnostycy podkopują indywidualną zdolność do wzięcia odpowiedzialności za własne życie i godzą się z takim światem, z jakim się stykają. Dla obiektywistów, z drugiej strony, ateizm nie jest negacją, ale afirmacją rzeczywistości oraz zdolności umysłu do jej poznania — jest to zdolność człowieka do skonstruowania znaczenia dla siebie.

*

Tekst, który zamieszczamy za zgodą autora, pochodzi z witryny [The Objectivist Center](#) i jest częścią FAQu (*Frequently Asked Questions*) dotyczącego filozofii obiektywistycznej, której twórczynią była Ayn Rand.

Zobacz także te strony:

[Główne nurty sceptycyzmu: agnostycyzm i antydogmatyzm](#)

[Sceptycyzm i agnostycyzm](#)

[Agnostycyzm](#)

[Agnostycyzm](#)

Przypisy:

[1] Rozwinięcie tematu egzystencji Boga oraz omówienie braku dowodów na jego istnienie znajdzie czytelnik w: David Kelley, [Czy obiektywizm jest kompatybilny z religią?](#)

Damian Moskovitz

Doktorant Uniwersytetu Kalifornijskiego w Berkeley (Clinical Science). Prowadzi badania nad narcyzmem przy wsparciu National Science Foundation Graduate Research Fellowship. Dyplom magisterski zdobył na Uniwersytecie Harvarda z zakresu psychologii ewolucyjnej i filozofii. Współpracuje z [The Objectivist Center](#).

[Pokaż inne teksty autora](#)

(Publikacja: 02-04-2006 Ostatnia zmiana: 02-04-2006)

[Oryginał.](#) (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,4684>)

Contents Copyright © 2000-2008 by Mariusz Agnosiewicz
Programming Copyright © 2001-2008 Michał Przech

Autorem tej witryny jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.
Właścicielem witryny są Mariusz Agnosiewicz oraz Autor.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tej witryny i jakiegokolwiek ich części.

Wszystkie strony tego serwisu, wliczając w to strukturę podkatalogów, skrypty JavaScript oraz inne programy komputerowe, zostały wytworzone i są administrowane przez Autora. Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tej witryny oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz nie odwiedzać tej witryny i nie korzystać z jej zasobów.

Informacje zawarte na tej witrynie przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów serwisu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej, w jakiej występuje na witrynie. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki zawiera.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych serwisu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl